

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Ba-midbar

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

IT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9964

מִן־הַנְּפִלִים וַתְּהִי בִּלְגִינֹו כַחֲנָבִים וְכֵן הָיִינוּ
 בְּעֵינֵיהֶם : א וַתֵּשֶׂא כָל־הַעֲדָה בִּיתְנוּ אֶת־
 קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא : ב וַיִּלְנוּ
 עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
 אֱלֹהִים כָּל־הַעֲדָה לֹד־מִתְנוּ בָאָרֶץ מִצְרַיִם
 או במדבר הנה לו מתנו : ג וְלִמָּחָה יִהְיֶה
 מִבֵּיא אֲרָצוֹ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹל בַּחֲרָב
 נַשְׁנוּ וּשְׁפָנוּ יִהְיוּ לִבְנוֹ הַלְוָא מִזֶּבֶל לָנוּ שׁוֹב
 מִצְרַיִם : ד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נַחֲמֵה
 רָאשׁ וּנְשׁוּבָה מִצְרַיִם : ה וַיִּפֹּל מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל־קְהַל עַדְת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל : ו וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְתָּה
 מִן־הַתְּרִיִם אֶת־הָאָרֶץ קִרְעוּ בְגָדֵיהֶם :
 ז וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדְת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה
 שְׁלִישִׁי הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד : ח אִם־תִּפְּצוּ בְּנוֹ יִהְיֶה
 וַהֲבִיא אֲתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ
 אָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ : ט אַךְ
 בִּיהוֹה אֶל־תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל־תִּירְאוּ אֶת־
 עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלֵיהֶם
 וַיְהוֹה אֲתָנוּ אֶל־תִּירָאם : י וַיֹּאמְרוּ כָל־
 הַעֲדָה לְרֹעֹם אֹתָם בְּאָבְנִים וּכְבוֹד יְהוָה
 נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : פ
 יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנֹכִי וַיִּנְאַצְנִי
 הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנֹכִי לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל־
 הַאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ : יב אֲכַנּוּ
 כִּדְבַר וְאֹדִישְׁנוּ וְאֵעֲשֶׂה אִתְּךָ לְגוֹי־נְדוּר
 וְעֶצוּם

יד

ג

שלישי

ד

כַּקְמָצִין וְכֵן הוֹקֵא בְּעֵינֵיהוֹן : א וְאֹרִימַת
 כָּל־כְּנֻשָׁתָא וַיִּקְבוּ יַד־קַהֲלֹון וְכִנּוּ גְמָא
 כְּלִילָא הַהוּא : י ב וְאַחֲרַעְמוּ עַל־מֹשֶׁה
 וְעַל־אַהֲרֹן כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ לְדָוִן
 כָּל־כְּנֻשָׁתָא לְוִי־דְמַתְנָא בָאָרֶץ דְּמִצְרַיִם
 או במדברא הדין לוי־דמתנא : ג וְלִמָּחָה
 יִי מַעֲיִל יִתְנָא לָאָרֶץ הַזֹּאת לְמִיפֹל בַּחֲרָבָא
 נַשְׁנָא וּשְׁפָלְנָא יִדְוֹן לְבִיזָא הַלָּא טַב לָנָא
 דִּינִתּוּב לְמִצְרַיִם : ד וְאָמְרוּ נָבַר לְאַחֵוּתִי
 נַמְנִי רִישָׁא וְנִתּוּב לְמִצְרַיִם : ה וַנְּפֹל מֹשֶׁה
 וְאַהֲרֹן עַל־אַפֵּיהוֹן קָדָם כָּל־קְהַל כְּנֻשָׁתָא
 דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל : ו וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּר־נֹון וְכָלֵב בֶּר־
 יִפְתָּה מִן־מַאֲלֵלֵי יַת־אַרְעָא בְּזַעֲוָה לְבוּשֵׁיהוֹן :
 ז וְאָמְרוּ לְכָל־כְּנֻשָׁתָא דְּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְמִימְרֵי אַרְעָא דְּעָבְרָנָא בַּהּ לֹא־לָא יִתְּהָ טָבָא
 אַרְעָא לְחַדָּא לְחַדָּא : ח אִם־תִּפְּצוּ בְּנָא
 קָדָם־יִי וַיִּעַל יִתְנָא לָאָרֶץ הַזֹּאת וְיִתְּנֵנָה
 לָנָא אַרְעָא דְּהוּא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ :
 ט בְּרַם בְּמִימְרָא־דְּיִי לֹא־תִמְרְדוּן וְאַתּוֹן
 לֹא־תִדְחַלּוּן מִן־עַמָּא דְּאַרְעָא אַרִי בִּידְנָא
 מִסִּירִין אַנּוֹן עֲדָא תּוֹקֶפְהוֹן מִנְהוֹן וּמִימְרָא
 דְּיִי בְּסַעֲדָנָא לֹא־תִדְחַלּוּן מִנְהוֹן : י וְאָמְרוּ
 כָּל־כְּנֻשָׁתָא לְמִרְגָם יִתְּהוֹן בְּאַבְנֵיָא וּקְרָא
 דְּיִי אֲתִנְלִי בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
 יא וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה עַד־אֵימַתִּי יְהוֹן־
 מְרַגְזִין קָדָמִי עַמָּא הַדִּין וְעַד־אֵימַתִּי לֹא־
 יְהִימְנוּן בְּמִימְרֵי־בְּכָל אֲתִיָּא דְּעַבְדִּיתִּי בִּינֵיהוֹן :
 יב אִמְחִינּוּן בְּמוֹתָא וְאַשְׁצִינּוּן וְאַעֲבִיד
 יתך

ועצום ממנו : יג ויאמר משה אל יהוה
 ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם
 הזה מקרבו : יד ואמרו אל יושב הארץ
 הזאת שמעו כי אמה יהוה בקרב העם
 יהוה אשר עין בעין נראה אתה יהוה ועננך
 עמד עליהם ובעמד עין אתה הלך לפניהם
 יומם ובעמוד אש לילה : טו והמתה את
 העם הזה באיש אחד ואמרו הגוים אשר
 שמעו את שמעך לאמר : טז מבלתי
 יכלת יהוה להביא את העם הזה אל הארץ
 אשר נשבע להם וישחטם במדבר :
 יז ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת
 לאמר : יח יהוה ארד אפים ורבה חסד
 נשא עון ופשע ונקמה לא ינקמה פקד עון
 אבות על בנים עד שלשים וערר רבועים :
 יט סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך
 וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד
 הנה : כ ויאמר יהוה סלחתי כדברך :
 כא ואולם חייאני וימלא כבוד יהוה את
 כל

יח ויחסי

יחך לעם רב ופקיף מן הון : יג ויאמר
 משה קדם יי וישמעון מפני ארי
 אסיקתא בחילך ית עמא הדין מביניהון :
 יד וימרון לתיב ארעא הדא דשמעו
 ארי את יי דשכינתך שריא בגו עמא הדין
 דביניהון חון שכינת יקרא דיי ועננך משיח
 עלויהון ובעמודא דעננא את מדבר קדמיהון
 ביממא ובעמודא דאש ואתא בלי ליה :
 טו ותקטיל ית עמא הדין כגברא דהו
 וימרון עממא דשמעו ית שמעו ובורחך
 למימר : טז מדלית יוכלא קדם יי לאעלא
 ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטליהון
 במדברא : יז וכען סני כען חילא קדמך
 יי כמא דמליתא למימר : יח יי מדחיק
 דנו ומסני למעבד טבון שביק לענו ולמרוד
 סלח לתמיבין לאורייתיה חלא יתיבין לא
 מזבי מסגר חובי אבהון עד בגין מרדן
 עד יד תליתאי ועד יד רביעאי :
 יט שבוק כען לחובי עמא הדין בסניאות
 טבנתך וכמא דשבקתא לעמא הדין ממצרים
 ועד כען : כ ויאמר יי שבקית כפתנמך : כא וברם קים אגנא ומליא יקרא דיי ית
 כל

דשי

על"ת זה אע"פ לשכונת אבות (שמות לב) ואע"פ איתך לגוי גדול (במדבר דכה) : (יג) ושמעו מצרים
 ושמעו את אשר תהרנס : כי העלית : כי עמא כלשון אשר והם ראו אשר העלית בכחך הגדול אותם וקרבם וכאשמעו אתה הורנס
 לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכונתם יכולת להלחם אצל פנדי וסני הארץ לא יכולת להלחם וזו היא (יד) ואמרו אל יושב הארץ
 הזאת : כחו עליו וסני הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמרו בסוף הענין יוכלתי יכולתם : ש יכול שמעו כי אתה ה' שוכן בקרבם ועין
 בעין אתה נראה להם והכל כדרך חכה ולא הכירו כן שנתקה אהבתך מהם עד הנה : (טו) והמתה את העם הזה כאיש אחד :
 שתאוס ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו שמעך וימר : (יז) מבלתי יוכלת מתוך שלא היה יכולת כידו להביאם שחטם : יכולת
 עלינו דומה ע"ע לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושבי הארץ הזאת מבלתי יכולת מתוך שלא היה יכולת כידו להביאם שחטם : יכולת
 טס דכר הוא (י) : (יז) כאשר דברת לאמר : ומאז הכור (סנתדרין ק"א) ה' ארך אפים למדיקים ולרשעים כשעלה משה למצרים
 מצאומה לזקב"ה שהיה יושב וכותב' ארך אפים אמר לו למדיקים אמר לו רשעים אמר לו רשעים יאכזרו אמר לו מדיקים אמר לו
 ערוך לדבר כשעלו ישראל בעגל וכמדגלים נתפלל משה לפניו כדרך אפים אמר לו רשעים אמר לו רשעים אמר לו רשעים אמר לו
 עתה אע"פ לי אף לרשעים : יגדל נא כחך

ואמרי יחד לעם רב זמקוף מנהון : י צאמר משרה דישמעון בניהון דאישתקרו לביא ארום אשיקתא
 בחילך ית עמא רבין מבימהון : יד ויקרון בחנווא לתיבי ארעא תרא דישמעון ארום אנת הויא : י דשכינתך
 שרוא בגו עמא (הדין) דקציעהון חמון שכינתך יקרך על שוורא דסיני וקמירי פקון אביהון דענגד מטליל עליוהון
 דלא יתקרון משרבא ומטרא ובעמורא בענגא אנת מדבר קדמיהון ביקמא מטול למכבא טוביא ויליכתא וקמירי
 משרבא ובעמורא דאישתא לצוקרא בלילא : טו ומן דמר כל גפיה האלין אנת מטיל ית עמא תרוז גברא חד
 זגוי : טז מן בגלל דלא הוורת יוכלא מן קדם יי זגוי : יז וקרין יסגי כרון חילא קדקד : יח ומתמלי דתמיז
 עליוהון ותי תישבי לעם בב היקמא דמליקא למימר :

ירושלמי

יח : יי אריך הים וקרוב בתמין שרי להגיבין ומכפר
 על סודתמין מוכי לדמייבין לאורייתא ולדלא תייבין לא
 מוכי מסער חובי אבהון בשיעוין על בגין זגוי : יט שבוך
 קרון לסודתנות עמא תרוז פגניאות טבנותך והיקמא
 דשריתא לעמא תרוז מן זמן דנפקי קמציבין ועד קרון :
 כ וצמר יי שביקית פפתקמך : כא וברם בשבויעת קיים אגיא ומליא יקרא יי ית פל ארעא :
 ארום

רשי

אעשות דכוך : (יח) וקה . לשטים . לאיעקא . לשאין שטים : (ב) כדברך . כשכלמה שאמרת פן ואמרו מכלתי
 יכולת ה' : (כא) גאולם . כמו אכל זאת אעשה להם (ז) : חי אגוי . לשן שנועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ ק
 חקים

באר רחובות דקדוקי רשי

(א) רשי הוה לפרש המקרא כדרך הפשוטה לכן קאמר רש"י מס דבר הוא ודע לומר התי' וכולת יבלת היא לתואר השם דכר במן
 התי' וכולת יבשת המים אכלרכי אליעזר במסכת כרכות מילין בפסטיה דקרא וקשיא ליה דלמי פשוטו יכור
 יעבי ליה לכן מוקיה רבי אליעזר להתי' וכולת יבלת סימן לנכבה וקאמר משה לפני הקב"ה עשיו אמרו האמונות תשס כעת
 כקביה ועיין בעין יעקב שם ברשב"א :
 (ב) משום דמלת ארלם מצינו בן שוהא שם החדר הגעשה לפניו לפני בית הפנימי בדכתיב ואלם לפני הכית דלא יתכן כאן למן
 הונית לפרש דמלת ארלם ככאן משנתת כעוקוס אכל והיינו מורה אמתית קיום הדסר ואלום (פר וואר)
 חאת אעשה להם :

רשבי

וכדכתיב נחמו נחמנו כל יושבי כנין : (יד) ואמרו אל יפסך הארץ הוהא . ואמרו מצרים על יושבי ארץ כנען כמו שמופרש לפנינו שיאמר
 מצרים מכלתי יכולת וגו' אכל עבדיו מפרש תחילה למה יאמרו מצרים כן . כי שמעו שאתה הולאתה כח גדול וכעמוד אש וכעמוד
 אשן הכל דרך אהבה יתירה וחובה . ולכסוף יהגם כאיש אחד . ואמרו מצרים לא מתוך שאלה עשה להם כך אלא מכלתי יכולת להלחם
 עם שלשים ואחד מלטים : ועתה טוב מחרון אפך . למען שוק שאלית הלל : (ז) יגדלנא כח . להאריך אפך . כדכתיב טוב ארך
 אפים ומכור ומושל ברוחו מולך עד : (כ) סלמתי . סולת אטי עבדיו . במוכתתי כסף השדה : כדכרך . שלא חכנו כדבר
 בפנים אמת אלא ארוך להם עד ארבעים שנה : (כא) זאולם . זאלא : עשר

מכלל יופי

וימסו ויזיזו און כמון כפא עליו השמש לפיכך אלת יראוס :
 (יד) גראה אהה . הכלל שהבינוני לומר בסגול
 ולתקרה בקמץ ובא זה בקמץ לומר זיתכו לומר מי
 הוא פועל עבד ולא בינוני ואם בעבור גראה אהה ה' גראה הוא
 עסתר והוא דמז אל הצבור זפירושו אהה ה' גראה :
 (טז) (מכלתו) - כמאן : (יבולת) . סקור ובא
 שלם עם ההיו הנוספת אף על פי שבתופה הוה
 שלא ברך חבריו ואפשר שהווא שם גופפה בו התיו אף על

פי שהויר כתובה מה שלא גוספה כן בשאר גחיה פא אלא אב
 כן תעדר הויר :
 (כא) חי אטי . דרך שנועה ומירושו אטי כשבע שבמו שהוה אמת שלמי
 מי ושימלא כבודי את כל הארץ כן יויה אמת כי כל האלמים
 הרואים את כבודי אס יראו את הארץ שלא יראו את הארץ וכן חי' כ'
 אס ימות שלא ימות : או הטעם סלמתי כדכרך שארוך להם אפי
 ולא אמת וחותם כאיש אחד כי אטי כמלך כשר ודס שמוהר להקם
 בשעת כעמו אס איראתו שיעוה ולא יסו לו . וכן לשלם גמול לחוביו
 ות

כל הארץ : כב כי כל האנשים הראים
את כבדי ואת אהתי אשר עשיתי במצרים
ובמדבר וניסו אתי זה עשר פעמים ולא
שמעו בקולי : כג אם יראו את הארץ
אשר נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא
יראוה : כד ועבדי כלב עקב היתה רוח
אחרת עמו וימלא אחרי והביאתו אל
הארץ אשר בא שמה ורעו יורשנה :
כה והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר
פנו וסעו לכם המדבר דרך ים סוף : פ
כו וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר : כז עד מתי לעדה הרעה הזאת
אשר המה מלינים עלי את חלונות בני
ישראל אשר המה מלינים עלי שמעתי :
כח אמר אלהים חיאני נאם יהוה אם
לא באשר דברתם באזני בני אעשה לכם :
כט במדבר הזה יפלו פגריכם וכל
פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה
ומעלה אשר הלינתם עלי : ל אם אתם
תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשבן
אתכם בה כי אם כלב בני יפנה ויהושע בן
נון : לא ושפכם אשר אמרתם לבו יהיה
והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר
מאסתם בה : לב ופגריכם אתם יפלו

רביעי

ד

במדבר

רשי

כל ארעה : כב ארי כל נובריא דחו
ית יקרו וית אנתתי דעבדית במצרים
ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עסר זמנין ולא
קבילו במימרי : כג אם יחזון ית ארעה
דקיימית לאבתהון וכל דארניו קדמי לא
יחזונה : כד ועבדי כלב חלף דהנה רוח
או אחרי עמיה ואשלים בתר דחלתי ואעילניה
לארעה דעל לחמן ובנודתי יירחונה :
כה ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא
מחר אחפנו וטורו לכו ל מדברא אורח
ימא דסוף : כז ומליל יי עס משה ועם
אהרן למימר : כז עד אימתי לכנשתא
בישתא הדא דאנון מחרעמין עלי ית
חורעמת בני ישראל דאנון מחרעמין עלי
שמיע קדמי : כח אימר להון קיסאנא
אמר יי אם לא במא דמלילתון קדמי בן
אעביד לכו : כט במדברא הדן יפלו
פגריכו וכל מגניכו לכל חושבנכו מבר
עשרין שנין ולעלא דאתרעמתון עלי :
ל אם אתון תיעלון לארעה דקיימית
במימרי לאשראדה יתכוו בה אלהן בלב
בר יפנה ויהושע ברנון : לא ושפלכו
דאמרתון לביא יהי ואעיל יתהון וידעון ית
ארעה דקצתון בה : לב ופגריכו דילכו

יפלו

אקיים להם כי כל האנשים הראים ונזכר : (כג) אם יראו את הארץ : הכי זה מקרא מסורס ח' א"י כי כל האנשים הם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במנוסה הזאת לאמר מכלתי יכולת ה' להביאם לא חמיתם שתחוס כל'ש אחד אלא באיחול ארבעים טכס מעט מ'ט : ויגבר - כמשמעו : זה עשר פעמים - טכס כ"ס ושנים עשר בשלש כולי כדליתא כמסקת ערכין : (כג) אם יראו - לא יראו (ח) : ס"א לא יראוה - לא יראו את הארץ : (כד) רוח אחרת - שתי

כב אררם כל גורבניא די תמוז ית יקרי וית איתווי דעקדיית דמפצריס ודמדברא ונסיא קדמי דבן עשר ומגין ולא קבילו למיקרי : כג בשבועא אמירא דא דלא יחמוז ית ארעא דמיימית לאכתהוון ולא דרא דארעווי קדמי ליה יחמונה : כד ועבדי בלב חולף דחנות רוח אוחרי עמה ואשלים בחר בחלמי ואעליניה לארעא דעאל תמוז וקניו ירתונה : כה ועמלקא וקנענאי יתיב במישרא בחר אתפגו וטילו לכוון למדברא אורח נקא דסוף : כו ומליד י עם וגי : כז עד אימור מביישא בישתא דמתתברין עלי ית חרעמורת בני ישראל דהינו מתבעמוז עלי שמינו קדמי : כח אימר לחון בשבועא קים אגא אין לא היבמא דמלי לחון קדמי היקדיו אעביד לכוון : כט במדברא הדיו יתמוז גושמיכוון כל ספרהוון לכל חרשבנהוון מבר עשרין שניו ולעילא דאתבעמותו עלי : ל בשבועא תמירא דתמוז לא היעליו לארעא דמיימית במיקרי לאשרארה יתכוון בה אררם אלהו בלב בר יפנה ויהושע בר נון : לא וטפלקון דאמרו דלקניה יהו ויעיל יתהוון ונקעו ית ארעא דקדמי פה : לב ופגריכוון דלכוון יתמוז במדברא הדיו וביכוון

ירושלמי

דארימית ית ידי בשבועא

רש"א

(במדבר ר') שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב למרגלים אמר לנו עמכם בעצה ולכו היה לומר האמת ועל ידו כן היה בו כח להשתיק כונו שנאמר ויהם כלב שהיו פכורים שיאמר כמותם זהו שנאמר כספר יהושע (יהושע יד) ואשיב אותו דבר כאשר עם לבכי ולא כאשר עם פי : וימלא אחרי : וימלא את לבו אחרי : ויה מקרא קצר : אשר בא שמה : חכרון תתן לו : יורישנה : כתרנונו יתריכנה יורישו את הענקים ואת העם אשר בה ולין לתרגמו ורתינה אלא במקום יירשנה (ט) : (כה) והעמלקי וגומר : אם תלכו שם והרגו אתכם מאמר שאינו עומק : בחר פנו : לאחוריים ופעו לכם וגומר : (כו) לעדה הרעה וגומה : אלו המרגלים מלאן לעדה שהיא עשרה : אשר המה מלינים : את ישראל עלי : את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים : אשר המה המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי : (כח) חי אני : לשון שבועה (אם לא) כן אעשה כפיכול איני חי : כאשר דברתם : ספקתם מוננו או כמדבר הזה לו מתנו : (כט) וכל פקודיכם לכל מוספרכם : כל הנמוכה לכל מוספר שאתם נמתינו כו כנון ללאת ולכא ללכא ולתת שקלים כל המזויים לכל אותן מוספרות ימותו ואלו הן עשרים שנה וגומר להוויא שכתו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים : (לב) ופגריכם אתם : כתרנונו (דילכוון) לפי שדבר על הכניס להכניסם לארץ וחקשלומה ואתם

באר רהובות דקדוקי רש"א

(ח) רצה לומר מלת אם ככאן משמשת לתמיה אינה מתקיימת אם ירא (ווערן זיא דען זעהן) דכאמת לא יראו :

(ט) משום דשורש ר'ש משמשת לשני ענינים עפין ירושה גס ענין גרושין ותרוכין וכדי להכירם זה מזה הוא זה כאשר שורש ר'ש נא בלשון הפעיל אז הוא ענין גרושין ותרוכין כמו יר'שנה כתרנונו יתרכינה (כל"א פיר טרייכוון) וכאשר בא השורש ירש בלשון קל כזה יר'שנה הוא ענין ירושה ותרנונו ירתינה (ער ווערט ערעין איהר) : כתבו

רש"ב

(כפ) עשר פעמים : הרבה : כמו עשרת מונים : ואפוער כשים : עשר פעמים תפלימוני : רועים

מכלל יופי

ואם יזיחה שוליו יכרחו המוטאים מנומלכתו אל עם אחר ולא יהיה לויכולת להנקם מהם שמה ואולם איני חי ולא אמות כי איני חונתי לעד וימלא כבודי את כל הארץ כי מלכותו בכל משלה ואנה מפני יכרח המוטא הנה בכל מקום הוא תחת מושלתי : (כד) (עקב) בשכר ואמרו על השער עקב לפי שהשכר סוף המעשרה : (רוח) פירושו הרצון וטעם רוח אחרת כנגד המרגלי או פירושו שלא היה בו רוח והחפץ : (וורעו יורישנה) כנאוי כמו ביהושע שנאמר עלינו ענין ירושה ופירושו ולורעו

במדבר הוה: לג זבניכם והיו רעים במדבר
 ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עד-תם
 פגריכם במדבר: לד במספר הימים
 אשר-תרתם את-הארץ ארבעים יום ויום
 לשנה יום לשנה תשאו את-עונתיכם
 ארבעים שנה וידעתם את-תנואתי:
 לה אני יהוה דברתי אס-לא ואת אעשה
 לכל-העדה הרעה הזאת המועדים עלי
 במדבר הנהיטמו ושם ימתו: לו והאנשים
 אשר-שלח משה לתור את-הארץ וישבו
 וילנו עליו את-כל-העדה להוציא דבר
 על-הארץ: לו וימתו האנשים מוצאי
 דבר-הארץ רעה במנפה לפני יהוה:
 לח ויהושע בר-נון וכלב בן-יפנה היו מן-
 האנשים ההם ההלכים לתור את-הארץ:
 לט וידבר משה את-הדברים האלה
 אל-כל-בני ישראל ויתאבלו העם מאד:
 מ וישכמו בבקר ויעלו אל-ראש-ההר
 לאמר הנה ועלינו אל-המקום אשר-אמר
 יהוה כי הטאנו: מא ויאמר משה למה
 זה אתם עברים את-פי יהוה והוא לא
 תצלה: מב אל-תעלו כי אין יהוה בקרבכם
 ולא

לשקר

יפלו במדבר-ההה הדין: לג ובניכון יהוה
 מאחריו במדברא ארבעין שנין ויקבלון ית-
 חוביכון עד-דיסופון פגריכון במדברא:
 לד במנען יומא דאליתון ית-ארעא
 ארבעין יומין יומא לשתא יומא לשתא
 תקבלון ית-חוביכון ארבעין שנין ותדעון
 ית-דארתעמתון עלי: לה אנא ייגורית
 במימרי אס-לא דא אעביד לכל-כנישתא
 בישתא הדא דאודמנו עלי במדברא הדין
 יסופון ותמן ימותון: לו ונבריא די-שלח
 משה לאלקא ית-ארעא ותבו וארעימו
 עלוהי ית-כל-כנישתא לאפקא שום-בישעל-
 ארעא: לו ומיתו נבריא דאפיקו שום
 ביש על-ארעא במותנא קדם יי: לח
 ויהושע בר-נון וכלב ברי-יפנה אתקינו מן-
 נבריא האנון דאולו לאלקא ית-ארעא:
 לט ומליל משה ית-פתגמיה האלון
 לכל בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא:
 מ ואקדימו בצפרא וסליקו לריש-טורא
 למימר הא אנחנא סלקין לאתרא דאמר יי
 ארי חבנא: מא נאמר משה למה דנן
 אתון עברין על-גזירת מימרא דיי והיא לא-
 תצלה: מב לא תסקון ארי לית-שכינתא

דש"י

ד"י

ואתם תמותו כופל לשון זה כאן לומר אתם: (לג) ארבעים שנה - לא תת אחד מהם סמות מן שנים לכך נגזר ארבעים שנה
 כדי סיון חותן של בני עשרים תגיעין לכלל שנים וזכה ראשונה היתה ככלל וחף על פי שקדשה לשלום המדברים לפי שמשעמו את
 העגל עלתה נזרה זו כמחשבה אלא שהחיתן להם עד שתתמלא סאתם חיה סאתר (שמות לב) וזכום סקדי כמרגלים ופקדתי עליהם
 חטאת זו וחף כאן לומר תשלו את עונותיכם ולא עונותיכם שתי עומת של עגל ושל תלונה ותחם להם כמזכין חייבם חוקת שנה כמולה וסמכונא
 לשנת שנים תתו חותם של בני עשרים: ונשאו את זנותיכם - כתרנומויקבלון ית חוביכון: (לד) את חנואתי - סכניחותם
 את לככס עתפרי - הנואה - לשון ספרים כמו (במדבר ל) כי כניף אביס אותה: (לו) וישבו דילינו עליו - וכאמט
 סתג

לג רבניכוון יחון טענין פמדרקא ארבעין שנין ונקבלון ית חוביכוון צד זמן דיסופון פגריכוון פמדרקא
 לד קמנין יומין דאלילתון ית ארבעא ארבעין יומין יקא לשמא יקא לשמא תקבלון ית חוביכוון ארבעין שנין
 ותנעון ית דאתרעמתון עלי : לה אגא יי גוריה במיקרי אין לא גורית במיקרי לכל בנישמא בישמא דא
 דאזקנו למרדא עלי במדרקא הדין יסופון ותמן ימותון : לו ונקביא די שדר משרה לאללא ית ארעא ותבי
 דארעמור עלוהי ית כל בנישמא לאפקא טיב ביש על ארעא : לו ומיתר נוקביא דאפיקו טיב ביש על ארעא
 בשבעא יומין באילול ותון מורגו נפקין מן פרתהון ואולי ער בירת לישנהון ואכלין לישנהון עם מורינהון ואתקדר
 במוחנה מן קדם : לה ויהושע בר נון וכלב בר יפנה אתקיימו מן גרביא האיניו דהליכו לאללא ית ארעא :
 לש ומליל משה ית פתנמא האלון עם כל בני ישראל ואיתאבלו עמא לתרא : מ ואקדמו בצפרא וסליקו
 לריש טוורא למימר הא אנתנה סלקין לאתרא דאמר יי ארום חקנא : מא ואמר משה מה דין אתון עברין על
 גורית מיקרא ביי ואיהו לא תצלה לכוון : מב לא חסרון ארום לית שבנתא ביי שריא פיגוסון וארנא ומשקנא

ועני

רשיי

מתור הארץ הרעיונו עליו את כל העדה בהולאת דכה אותן אכשים וימותו : כל הולאת דכה לשון חינוך דברים שמלקימים לשונם לאדם לדבר
 בזכמו (שירז) דוכספתי ימניס וינסה לטובה וינסה לרעה לכך נאמר כאן מוניא דכת הארץ רעה שיט דכה שהיא טובה : דברא :
 פרלדי"ש כלעו : (לו) במגפה לפני ח' . כאותה מיתה הסגולה להם מדה כנגד מדה הם חטאו כלשון ונשתרכב לשונם עד טכורם
 ותולעים יולדין מלשונם וכאין לתוך טכורם לכך נאמר כמגפה ולא כמגפה (י) . וזה לפניה' . כאותה הראויה להם עלפי מדותיו של
 הקדוש ברוך הוא שהיא מודד מדה כנגד מדה : (לח) ויהושע וכלב חיו . מה"ל חיו מן האכשים ההם אלא מלמד (ב"ב ק"ו)
 שנטלו חלקים של מרגלים כארץ וקמו תחתייהם למיים : (מ) אל ראש ההר . היא הדרך העולה לארץ ישראל : (הגנו
 ועלינו

באר רחובות דקרוקי רשיי

(י) כתבו המדקקים הכית שמש על הרוכ במקום מלת תוך ונקודתה זו"א כזה במצרים כאלו כתיב תוך ומרים : וה"ל שמש
 לידעה ונקודתה פתח תחת הה"ל וגם דגש תוך האות שאחר הה"ל כזה בשמים וכאשר נרובה התיבה לפני שמוסין שימוש הכי"ת
 וגם שימוש ידיעה חיו מדרך הדקדוק להשניע ולהעלים הה"ל ולאסו נקודתה תחת הכי"ת וזו תשמש הכי"ת שני שימוסין יחד שימוש עצמו
 וגם שימוש ידיעה כזה בשמים כאלו כתיב בשמים (אין דיהימל) וזה שכתב רש"י לכך נאמר במגפה ולא כמגפה לזה לומר ערכתי
 במגפה הכי"ת כפתח ומשכת גם הידיעה שזעמוניה להורות הלימוד הם חטאו כלשונם ונשתרכב לשונם
 דאם לא כן במגפה כז"ל תחת הכי"ת עכ"ל ליה היינו כלתי ידיעה :

רנ

רשבים

(לג) רועים במדבר . מתפרנסים בעין מרעה האלן שהולכים הנה וזנה כלומר שיטעלו כמדבר לכאן ולכאן . כך נראה בעיני :
 (לד) וכאכשים אשר שלח משה . ואחר שלחם ויטובו מארץ ישראל ואחרי שובם ככתוב למעלה עתה וימותו וגו' .
 דכה . מן דוכה שפתישנים . כיוון כאלו רשעים ריבה . רכנת רשעים מקרוב . כי אש' היתה סיבה . מן סוכב . סבה :
 (מ) אל המקום אשר אמר ה' ונגונו ללכת שם לירש את הארץ : כי חטאנו : כאשר האמינו לעצת מרגלים : (מא) והיא . דרך זה לא תצלה :

כי

מכלל יופי

אמר אתם לבאר כי אגא אמר המרגלים שגם הוא יוליא דכה
 פגריכם לבדו יוכן ממנו על הארץ עלכן היה כללאת
 פגרי בנייהם לפיכך אמר העסוקן כתוב ואשיכאונתם דבר
 אהסוהפנר הוא הגוף בר"א כאשר עס לכבי : וימלא פרעל
 הרוח : (לג) (רועים) . יולא וטעם וימלא לבו אחרי
 ענין מרעה : (אנתתיכם) . והענינו תכין ספרנו :
 הקבוץ ביה
 בסימני דבוי הזכרים לבד : (לד) (את הגוארתי) . ענינו
 שבר הדברים והמחשבות וכו' : (לו) (עלינו עליך) .
 פועל יוצא לשלישי ענין הרעוטה והרגש תמורת
 אנה הגופל גילעו הרפוש בינו זכין ענין ריעה :

(לז) (מוציא דבר הארץ) . ענינו דבור רע :
 במגפה לפני' . פירוש מן כלם יחד נאמן סללעים
 ככורו מכה שנתה' היתה מיתתם . ורבותינו ז"ל
 אמרו שמתו במיתה הראויה להם מאת ה' מדה כנגד מדה הם חטאו
 כלשונם ונמשכה לשונם עד טכורם ותולעים יולדים מלשונם
 וכאיש תוך טכורם :
 (מ) (תנגד ועליו) . בדגש שרתי דגונין ובסגור
 הראשונה ובמסורת שלשה רגושים וזה אחד מהם .
 (מא) (והיא לא תצלה) . אין בכתוב זכר לנקבה אבל
 בא' בתחילת הליבה והיא לא תצלה ההליבה זכר וענינו תכין
 הסרגו :

כי